

## משה ליפשיץ

נולד באוקראינה 1894, הלך לעולמו בתל אביב, 1940.



משה ליפשיץ

כמה מילים בשולי השיר:

השיר נכתב בצעירותו, בווינה, בעת נישואיו הקצרים והולדת שני בניו (1918-1920). אגב, שניהם הגיעו ארצה. הבכור, יחזקאל ז"ל, היה פרופ' לכימיה אורגנית באוני' העברית בירושלים, והשני, אלכס, שליט"א, שהיה בין מייסדי קיבוץ המעפיל, שומר ונוצר את מורשת אביו עד היום. מתוך תקווה שלא כמו שנכתב לעיל, כן יקרה הנס ומשה ליפשיץ יזכה להכרה מחדש.

השיר פותח בגעגועים לבית הוריו, בעיירה באוקראינה, ומזכיר את חייו ההוללים; הוא בהחלט אהב את "החיים הטובים": שתייה חריפה, נשים מחוורות ולבוש יקר. וכן הוא מזכיר את חיי הסרק שחי, באמונה מסוגוורת בצדקת הקומוניזם. כיום ידוע שהוא היה סוכן הקומאינטרן, ועבד בשביל סוכנויות תעמולה סובייטיות (1920-1925). הוא מונה את תחנות נדודיו: רוסיה, ליטא, אוקראינה אוסטריה ועוד. והוא תוהה היכן ימות וייקבר. הוא מזכיר את שני בניו הקטנים ואת חיי הבית עם אשתו, שבעצם לא נתקיימו אלא זמן קצר מאוד בלבד. הוא נטש את הבית, נטש את אשתו וילדיו, ויצא לחיי נדודים מתישים אך מרתקים.

באותן שנים מוקדמות, ראשית שנות העשרים, הוא לא שיער שיהפוך לפליט נרדף, יהודי אירופאי, הנמלט מכל משטר, מגיע לפריס, וממש ברגע האחרון נקרא ארצה על ידי "הבימה" ומרגוט קלאוזנר שניהלה את התיאטרון אז. אמור היה לשמש דרמטורג של בית הבימה, אך הסתכסך איתם עד מהרה. רשיון ישיבתו הקצר פג, והוא עמד להיות מגורש בחזרה לצרפת בידי המשטרה הבריטית. קלאוזנר הכלי-יכולה באותם הימים, השיגה את ה'סרטיפיקט' עבורו, רישיון ישיבת הקבע בארץ. איך השיגה ודרך מי? אלו הם עוד מסודותיה של האשה המופלאה מרגוט קלאוזנר.

על פי הממאר של לאה גולדברג (דפים לספרות, 'על המשמר' 1960), חסרונותיו הם שהפריעו לו ליהפך ליוצר גדול. הוא היה רודף תענוגות, מהמר, רודף נשים, שתיין ובזבזן. בין הנשים הידועות שקיים איתן קשר קרוב, ניתן למנות את גולדברג עצמה, שולמית בת דורי, מרגוט קלאוזנר ואפילו לילי בריק, אהובתו של מיאקובסקי.

וכך בזבו את שנותיו במרדף אחר חיים נוחים. ואולי גם תכונת הפוליגלוט שלו, ריבוי הלשונות ששלט בהן, מנעה ממנו להתרכז ולהגיע להישגים בלשון אחת. הוא הפליא בשליטתו ביידיש ברוסית ובגרמנית. משה ליפשיץ הלך לעולמו בפסח שנת ת"ש, אפריל 1940, ונטמן בבית העלמין של נחלת יצחק. בשירו המובא כאן אין כמובן שום רמז לכך שייטמן בארץ ישראל המנדטורית, בבית עלמין יהודי שבעיר הגדולה תל אביב. לאחר מותו ספדו לו במספדים יפים ומרגשים נתן אלתרמן, אברהם שלונסקי, רפאל אליעז ועזריאל אוכמני.

### הרהורים/ מתוך רב מרקד

(א בער טאנצט, פון מוישע ליוושיץ, ריגע, לעווין, 1922)

העור בבית אבי אֶזְכֶּה לְהִתְאַרְחַ?  
לְרֵאוֹת צְלָמִי בִּיגוֹן עֵינַי אַחֲוֹת-וָאֵם?  
בְּזִבְזֵתִי אֶת הוֹנֵי בְּעֵשֶׂן הַמְרוֹחַ,  
פְּרִשְׁתִּי מִמְּרָתִי בִּיאוֹר שְׁנִסְתַּמֵּם.

זו אֶסְפֶּה הוֹמָה נִמְשַׁכֶּת כִּי בִּינְתִים  
כְּפִים רוֹעֵשׂוֹת, וְהִתְנַצְחוֹת אֵין-דִּי.  
וּבֵין כְּבִדֵי-הַפֶּה וְקֵהֶל פּוֹשְׁקֵי-שְׁפֵתִים  
עַד גְּמִירָא אֶת עֲצָמֵי שְׁתַּקְתִּי בְּחֶשְׂאֵי.

מִרוֹסְיָה אֲנִי, מְלִיטָא, מְאוֹקְרָאִינָה.  
לִי וִינָה חֲבִיבָה. וְאֶל טִירוֹל אֶכְסוֹף.  
אֵיחִי הַגֶּדֶר, אֲשֶׁר אֶת עֲצָמוֹתַי נָא  
מִתַּחַת לָהּ אֲטִיל-אֲצִיעַ לְבִסּוֹף?

אֲדַרְתִּי אֶעֱטֶף, מִצְמֶר וּמִמֶּדֶּה הַיָּא,  
וְזוֹגְתִי תִקְרִיב לִי תֵה חֲרִיף וְחֵם.  
לְשָׁנַי בְּנֵי אֶהִיָּה אָב נֶאֱמָן אֲנֹכִי.  
אוֹתָם בְּכָל לְבִי אֲשָׁמֹר נָא וְאַרְחֵם.

וַיְמָה כָּאֵן הָעֶקֶר, וַיְמָה כָּאֵן לֹא עֶקֶר הוּא,  
וַיְמָה נִגְזַר עָלַי וַיְמָה אֵינְנוּ גִזַּר.  
יָמִים שְׂוִיתֶפְכָּחוּ, יָמִים שְׂוִיתֶכְרוּ,  
אֲבִיטָה אַחֲרֵיהֶם – בְּבֵת-צְחוֹק, מְהֵרָה.

### מיידיש: אברהם שלונסקי

נדפס לראשונה ב'השומר הצעיר', 16 במאי 1940.